CZU: 343.222:343.255:343(478)(094.4) DOI: https://doi.org/10.59295/pasfpi2025.23

APLICAREA ART. 166¹ DIN CODUL PENAL: PERSPECTIVA INSTANȚEI ȘI STATUTUL SUBIECȚILOR RĂSPUNDERII PENALE

APPLICATION OF ART. 166¹ OF THE CRIMINAL CODE: THE COURT'S PERSPECTIVE AND THE STATUS OF THE SUBJECTS OF CRIMINAL LIABILITY

SPÎNU Dionisie
Consultant principal, Direcția prevenirea torturii,
Oficiul Avocatului Poporului

Sumar. *Articolul analizează aplicarea art. 166¹ din Codul penal al Republicii Moldova, care incriminează tortura și tratamentele inumane sau degradante, din perspectiva instanțelor de judecată și a statutului juridic al subiecților răspunderii penale. Sunt abordate dificultățile de interpretare referitoare la calificarea anumitor categorii profesionale – cum ar fi profesorii, pădurarii, agenții de pază sau inspectorii ecologici – ca persoane care acționează cu titlu oficial. Se evidențiază jurisprudența neunitară și se analizează implicațiile acestor neclarități asupra principiilor legalității, echității procesului penal și drepturilor fundamentale. Concluziile subliniază necesitatea unei intervenții legislative clare și a unei interpretări judiciare coerente pentru garantarea unei aplicări uniforme a normei penale.*

Cuvinte-cheie: *tortură, tratament inuman și degradant, subiect special, persoană publică, funcție de răspundere, cadre didactice, autoritate publică, jurisprudență neuniformă.*

Summary. *The article examines the application of Article 166¹ of the Criminal Code of the Republic of Moldova, which criminalizes acts of torture and inhuman or degrading treatment, from the perspective of judicial practice and the legal status of subjects of criminal liability. It addresses interpretative challenges concerning the qualification of certain professional categories—such as teachers, forest rangers, security agents, or environmental inspectors—as persons acting in an official capacity. The study highlights inconsistent jurisprudence and analyzes the implications of these ambiguities for the principles of legality, fairness of criminal proceedings, and fundamental rights. The conclusions emphasize the need for clear legislative intervention and coherent judicial interpretation to ensure the uniform application of the criminal norm.*

Key-words: *Torture, inhuman and degrading treatment, special legal subject, public official, position of responsibility, teaching staff, public authority, inconsistent case law.*

Introducere

Articolul 166¹ din Codul penal incriminează tortura și alte forme de tratament inuman sau degradant, în conformitate cu angajamentele internaționale ale Republicii Moldova, în special Convenția împotriva torturii și jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului. Această normă are un caracter protectiv, vizând apărarea demnității umane împotriva abuzurilor comise de persoane aflate în poziții de autori-

tate sau care exercită atribuții de autoritate publică, inclusiv cu consimțământul tacit sau expres al autorităților.

Deși incriminarea tratamentelor inumane este un pas necesar și firesc în consolidarea unui stat de drept, aplicarea art. 166[1] din Codul penal, ridică în practică provocări juridice și interpretative semnificative, în special în ceea ce privește identificarea subiecților răspunderii penale. În această privință, se conturează o întrebare esențială: pot fi considerați profesorii sau alte persoane din afara administrației publice subiecți ai acestei infracțiuni?

Practica instanțelor judecătorești nu este uniformă în interpretarea acestei norme, iar analiza cazurilor în care faptele au fost calificate drept tratamente inumane sau degradante scoate în evidență o lipsă de coerență în practică. În unele cauze penale, instanțele consideră că exercitarea contrar legii a unei funcții de cadru didactic – poate atrage aplicabilitatea art. 166[1] din Codul penal, în timp ce în altele nu.

Mai mult, analiza devine cu atât mai importantă în contextul în care asemenea fapte pot genera efecte extrem de grave – de la traume psihice, până la sinucidere – și pot constitui nu doar infracțiuni stabilite la nivel național, ci și încălcări ale drepturilor fundamentale garantate de instrumentele internaționale. Aceste aspecte determină instanțele să se afle la intersecția dintre rigoarea juridică a încriminării penale și necesitatea de protejare a demnității și integrității persoanei.

Lucrarea de față își propune să analizeze modul în care instanțele de judecată interpretează și aplică prevederile art. 166[1] din Codul penal, să clarifice statutul juridic al subiecților răspunderii penale și să evidențieze eventualele riscuri legate de aplicarea neunitară sau disproporționată a sancțiunilor penale, inclusiv în raport cu standardele internaționale privind tratamentele inumane sau degradante.

Analiză și dezbateri

Infracțiunea de tortură, tratament inuman sau degradant, reglementată la art. 166[1] din Codul penal, poate distinge următoarele categorii de subiecți speciali ai infracțiunii: a) autoritățile publice propriu-zise; b) autoritățile publice asimilate; c) particularii. Astfel, din categoria autorităților publice propriu-zise fac parte: persoana publică, persoana cu funcție de răspundere și persoana cu funcție de demnitate publică. De asemenea, din categoria autorităților publice asimilate fac parte: persoana care, de facto, exercită atribuțiile unei autorități publice, precum și persoana care acționează cu titlu oficial. În cele din urmă, din categoria particularilor face parte persoana care acționează cu consimțământul expres sau tacit al persoanelor care exercită o funcție oficială [6].

Este de menționat că în practică se constată un caracter neuniform al jurisprudenței, întrucât instanțele judecătorești au soluționat cauze similare în mod diferit, prin hotărâri irevocabile. În acest context, se conturează o întrebare esențială: pot fi considerați profesorii sau alte persoane din afara administrației publice ca subiecți ai infracțiunii de tortură, tratament inuman sau degradant, prevăzută la art. 166[1] din Codul penal?

Astfel, s-au conturat două curente de interpretare jurisprudențială contradictorii. Pe de o parte, Colegiul penal al Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova, prin Decizia pronunțată în Dosarul nr. 1ra-1378/2020, a statuat asupra imposibilității calificării cadrelor didactice, angajate în instituțiile publice de învățământ, drept subiecți ai infracțiunilor prevăzute la art. 166[1] din Codul penal al Republicii Moldova. Instanța a argumentat că aceste persoane nu dețin calitatea de funcționari publici în sensul legii penale, ceea ce le exclude din categoria subiecților speciali ai infracțiunii respective [1].

Pe de altă parte, în practica instanțelor s-au regăsit hotărâri contrare, în care s-a reținut că cadrele didactice pot apărea în calitate de subiecți ai infracțiunii prevăzute la art. 166[1] din Codul penal al Republicii Moldova. Astfel, prin Decizia pronunțată în Dosarul 1ra-1266/201, Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție din 31.07.2018, s-a constatat că personalul didactic poate fi considerat subiect al infracțiunii prevăzute la art. 166[1] CP RM, în funcție de circumstanțele concrete ale cauzei [2].

Relevanță sporită în contextul unui serviciu public important de genul învățământului, autoritățile școlare fiind obligate să protejeze sănătatea și bunăstarea elevilor și în deosebi a copiilor tineri, care sunt în special vulnerabili și se află sub controlul exclusiv al acestor autorități *(Grzelac împotriva Poloniei, cererea nr. 7710/02, 15 iunie 2010 și Ilbeyi Kemaloglu și Marriye Kemaloglu împotriva Turciei, cererea nr. 19986/06, 10 aprilie 2012)* [9].

Cadrele didactice, în virtutea atribuțiilor de serviciu și a poziției în cadrul instituției, pot fi asimilate persoanei care acționează cu titlu oficial și, prin urmare, pot răspunde penal sub incidența art. 166[1] CP RM.

Este de menționat că, la 03 februarie 2022, Plenul Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție prin Decizia pronunțată în Dosarul nr. 4-1ril-3/2021 (1-21079769-01-4-1ril-28052021), privind „*pronunțarea unei decizii obligatorii, prin care să se soluționeze problema de drept ridicată, în sensul recunoașterii persoanelor care fac parte din personalul de conducere, personalul didactic, personalul științific și personalul științifico-didactic din cadrul tuturor tipurilor de instituții de învățământ ca subiecți speciali (persoanele care acționează cu titlu oficial) ai componențelor de infracțiune (atât tortura cât și tratamente inumane sau degradante)* prevăzute de art. 166[1] din Codul penal, a respins ca inadmisibilă cererea de recurs în interesul legii, declarată de către Procurorul General al Republici Moldova [3]. La caz, se atestă că motivul principal reținut de către Curte este că nu a fost susținută, prin prezentarea deciziilor irevocabile de către autorul sesizării, existența unei practici judiciare neuniforme cu referire la persoanele indicate în calitate de subiecți ai infracțiunii menționate.

Totuși, se menționează că în Dosarul nr. 4-1ril-3/2021, doi judecători au emis opinie separată din care rezultă că persoanele care fac parte din personalul didactic, personalul științific și personalul științifico-didactic din cadrul tuturor tipurilor de

instituții de învățământ, având roluri oficiale și atribuții importante în cadrul procesului educațional, pot fi considerate subiecți speciali ai infracțiunii de tortură sau tratamente inumane sau degradante, conform articolului 166[1] din Codul penal.

De asemenea, se constată că potrivit practicii judiciare recente, cadrul didactic întrunește calitatea de subiect special al infracțiunii prevăzute de art. 166[1] din Codul penal. La caz, instanța de judecată în Sentința Judecătoriei Chișinău, Sediul Buiucani din 14 iunie 2024 în dosarul nr. 1-1963/2021, a statuat că: „*Având în vedere cele enunțate supra, instanța reține că instituțiile publice de învățământ sunt înființate de către autoritățile administrației publice locale, sau după caz Guvern, sau cu aprobarea Guvernului, iar toate instituțiile de învățământ sunt subordonate Ministerului Educației, astfel din cauza modului de instituire a activității exercitate și a obligațiilor și atribuțiile acestora, se constată ca Glavan Mariana, profesoară de educație fizică la Instituția Publică Liceul Teoretic ,,*****'' întrunește condiția de subiect special (persoană care acționează cu titlu oficial), considerente din care instanța apreciază ca neîntemeiată poziția avocatului în interesele inculpatei, în partea ce ține de neîntrunirea calității de subiect special de către Glavan Mariana. Subsecvent, instanța reține că deși Glavan Mariana întrunește calitatea de subiect special, în acțiunile acesteia nu au fost întrunite elementele laturii obiective, nici ale laturii subiective a infracțiunii prevăzute de art. 166[1] alin. (1) lit. a) din Codul penal*" [8].

Conform jurisprudenței CtEDO, expuse în cazurile aplicării art. 3 al Convenției (*interzicerea tratamentelor inumane sau degradante*), referitor la relele tratamente aplicate unui băiat de patru ani de către cadre didactice de la grădinița lui publică, care au dus la dezvoltarea unei tulburări neurologice a băiatului, Curtea a observat că relele tratamente au avut loc în timp ce reclamantul se afla în grija exclusivă a unei grădinițe publice, care sub reglementarea și supravegherea statului îndeplinea serviciul public de interes general de a îngriji și educa copii de vârstă mică. În consecință statul a fost direct responsabil de abuzul educatorilor asupra reclamantului (*cauza V.K. împotriva Rusiei nr. 68059/13 din 07 martie 2017*) [10].

Astfel, se subliniază faptul că acțiunile de violență care ating pragul de gravitate al tratamentului inuman sau degradant comise de către aceste persoane trebuie să fie reglementate clar, iar soluțiile adoptate de instanțele judecătorești trebuie să asigure aplicarea unitară a legii pe întreg teritoriul țării.

Într-o altă ordine de idei, în practică, polițistul este apreciat, de către unii subiecți de aplicarea concretă a legii penale, ca fiind o persoană cu funcție de răspundere. Pe acest temei, este reținută circumstanța agravantă, în funcție de fapta comisă, fie în conformitate cu lit. e) alin. (2), fie cu lit. e) alin. (4) ale art. 166[1] din Codul penal. În mod similar, se ridică problema calificării pădurarului: dacă acesta poate fi considerat o persoană cu funcție de răspundere sau dacă exercită, de facto, atribuțiile unei autorități publice, ceea ce ar putea justifica încadrarea sa în categoria subiecților speciali ai infracțiunii ale art. 166[1] din Codul penal.

Drept urmare, se constată că, în practica judiciară mai recentă, se îmbunătățește utilizarea de către acuzatorii de stat a ordonanțelor de modificare a învinuirii în instanța de judecată, în conformitate cu prevederilor art. 325 alin. (2) din Codul de procedură penală, în sensul atenuării acesteia. În acest context, este relevantă Decizia Colegiului Penal al Curții de Apel Chișinău din 10 aprilie 2024, în Dosarul nr. 1a-2067/22, care menționează că „*Potrivit ordonanței de punere sub învinuire din 20 decembrie 2014 (f.d.24, Vol. II), dar şi potrivit rechizitoriului din 19 ianuarie 2015 (f.d.53-64, Vol. II), MARDARI Igor *****, a fost pus sub învinuire în cadrul cauzei penale nr.2013028030 și dedus judecății, pentru comiterea infracțiunii prevăzute de* ***art. 166/1 alin. (2) lit. c) și e)*** *Cod penal...Potrivit ordonanței înaintate în cadrul ședinței de judecată din 21.06.2022 de către acuzatorul de stat Ecaterina BURLACU, s-a dispus modificarea învinuirii în privința lui MARDARI Igor *****, în cadrul cauzei penale nr.2013028030, inculpatul fiind pus sub învinuire pentru comiterea infracțiunii prevăzute de* ***art. 166/1 alin. (2) lit. c)*** *Cod penal*" [4].

Astfel, se subliniază că practica de modificare a învinuirii în instanța de judecată reprezintă un instrument eficient și necesar pentru asigurarea unui proces echitabil, permițând părții acuzării, dacă probele cercetate în ședința de judecată dovedesc incontestabil că inculpatul a săvârșit o infracțiune mai gravă sau mai blândă, să modifice învinuirea potrivit art. 325 alin. (2), respectiv potrivit art. 326 din Codul de procedură penală. Această practică, în conformitate cu prevederile Codului de procedură penală, contribuie la corectitudinea și echitatea procesului penal, iar acuzatorii de stat sunt încurați să aplice acest mecanism cu responsabilitate, pentru a evita sancționarea eronată și pentru a respecta principiile dreptului la apărare și al proporționalității în răspunderea penală.

De asemenea, se atestă că în practica instanțelor judecătorești este reținută circumstanța agravantă, în funcție de fapta comisă, fie în conformitate cu lit. e) alin. (2), fie cu lit. e) alin. (4) ale art. 166^1 din Codul penal.

În baza Sentinței Judecătoriei Chișinău, sediul (Buiucani) din 17 aprilie 2025, s-a constatat că „*Mihail Valeriu și Andrei Victor, născut la a fost recunoscut vinovați de săvârșirea infracțiunii prevăzute la art. 166^1 alin. (2) lit. b), c), d) și e) din Codul penal și condamnați pentru fapta săvârșită, dat fiind următorul substrat factologic: . Mihail Valeriu, deţinând funcţia de subofiţer al Batalionului de Patrulare şi Reacţionare Operativă al Direcţiei de poliţie a municipiului Chişinău, reprezentând această instituţie, având, conform art. 2 al Legii nr.320 din 27.12.2012 cu privire la activitatea Poliției și statutul polițistului, precum şi conform fişei de post, misiunea de a apăra drepturile și libertățile fundamentale ale persoanei prin activități de menținere, asigurare și restabilire a ordinii și securității publice, de prevenire, investigare și de descoperire a infracțiunilor și contravențiilor, fiind în virtutea legii persoană cu funcţie de răspundere, Astfel, prin acțiunile sale intenționate, *****Mihail Valeriu a comis infracțiunea prevăzută de art. 166^1 alin. (2) lit. b), c), d) și e) din Codul penal - cauzarea intenționată a unei dureri și a suferinței fizice, care re-*

prezintă tratament inuman și degradant, săvârșite asupra a două persoane, de către mai multe persoane cu funcție de răspundere, prin folosirea instrumentelor speciale sau a altor obiecte adaptate acestui scop"[7].

Noțiunea de persoană cu funcție de răspundere și persoană publică este prevăzută la art. 123 din Codul penal. Prin *persoană cu funcție de răspundere* - se înţelege persoana căreia, într-o întreprindere, instituţie, organizaţie de stat sau a administraţiei publice locale ori într-o subdiviziune a lor, i se acordă, permanent sau provizoriu, prin stipularea legii, prin numire, alegere sau în virtutea unei însărcinări, anumite drepturi şi obligaţii în vederea exercitării funcţiilor autorităţii publice sau a acţiunilor administrative de dispoziţie ori organizatorico-economice. Prin *persoană publică* - se înţelege: funcţionarul public, inclusiv funcţionarul public cu statut special (colaboratorul serviciului diplomatic, al serviciului vamal, al organelor apărării, securităţii naţionale şi ordinii publice, altă persoană care deţine grade speciale sau militare); angajatul autorităţilor publice autonome sau de reglementare, al întreprinderilor de stat sau municipale, al altor persoane juridice de drept public; angajatul din cabinetul persoanelor cu funcţii de demnitate publică; persoana autorizată sau învestită de stat să presteze în numele acestuia servicii publice sau să îndeplinească activităţi de interes public [6].

Astfel, se menționează că, sesizând paralelismul noțiunilor „*persoană cu funcție de răspundere"* și „*persoană publică"*, prevăzut de dispozițiile normelor din Codul penal al Republicii Moldova, îngreunează interpretarea și aplicarea corectă a legii penale. Poziție similară a fost abordată în teza de doctor în drept de către P. Ruslan, cu tematica „*subiectul infracțiunilor prevăzute în capitolele XV și XVI din partea specială a codului penal*" [7].

În aceste circumstanțe, se concluzionează că, între noțiunile „*persoană cu funcție de răspundere"* și „*persoană publică"*, există o relație de tip parte-întreg. Astfel, acțiunile polițistului, ca, de altfel, ale oricărei alte persoane cu funcție de răspundere, care este totodată, și persoană publică, urmează a fi încadrate în baza conținutului constitutiv de bază al infracțiunilor de tortură, tratament inuman sau degradant, adică în conformitate cu alin. (1) sau după caz, alin. (3) art. 166^1 din Codul penal. Or, tocmai persoana publică reprezintă întregul în raport cu partea desemnată de noțiunea „*persoană cu funcție de răspundere*". Dacă ne-am conduce de spiritul de care este animată încriminarea *„mens legis"* torturii, tratamentului inuman sau degradant *per ansamblu,* reținând la încadrare circumstanțele agravante de la art. 166^1 alin. (2) lit. e) și art. 166^1 alin. (4) lit. e) din Codul penal, a încălca principiul „*in dubio mitius",* potrivit căruia în cazul unei norme penale cu un conținut îndoielnic operează interpretarea cea mai favorabilă făptuitorului și, implicit, am încălca principiul legalității art. 3 alin. (2) din Codul penal. Pentru a evita încălcarea acestor principii de către subiecții oficiali de aplicare în concret a legii penale, este necesară excluderea sintagmei *„de o persoană cu funcție de răspundere"* art. 166^1 alin. (4) lit. e) și alin. (2) lit. e) din Codul penal. O astfel de remaniere legislativă va presupune

că circumstanțele agravante de la art. 166[1] alin. (4) lit. e) și alin. (2) lit. e) își vor găsi aplicabilitatea doar atunci când făptuitorul este persoană cu demnitate publică.

Revenind la problema abordată, privind recunoașterea dacă profesorul, inspectorul ecologic, angajații în funcția serviciului operativ din cadrul organizației de pază conform Legii nr. 283-XV din 04.07.2003 „*Cu privire la activitatea particulară de detectiv şi de pază*" și pădurarul face parte din categoria *persoanelor care acționează cu titlu oficial*, adică subiecți a componenței de infracțiune (atât tortura cât și tratamente inumane sau degradante) prevăzute de art. 166[1] din Codul penal, menționez, că pot fi subiecți ai infracțiunii prevăzute de art. 166[1] din Codul penal, la fel ca și personalul didactic. La caz, se atestă că potrivit Deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 27 septembrie 2019, în dosarul nr. 1a-115819, instanța de judecată a recunoscut vinovat pe Ciobanu Tudor, Cotun Mihail și Moisei Serghei pentru comiterea infracțiunii prevăzute de art. 166[1] alin. (2) lit. b) și d) din Codul penal, pe următorul fapt*: „La 25 iulie 2015, în jurul orelor 19:30, Ciobanu Ion executând funcţia de pădurar, prin participaţie simplă şi în complicitate cu fiul său Ciobanu Tudor, Cotună Mihail şi Moisei Serghei care activau în funcţii de muncitori temporari, la iniţiativa lui Ciobanu Ion, înzestrându-se cu arme de foc...au efectuat razie prin pădurea din apropierea satului Condriţa gestionată de Ocolul silvic Scoreni. În continuare, Ciobanu Ion şi Ciobanu Tudor împreună cu Cotună Mihail şi Moisei Serghei depistând în flagrant în pădurea ocolului silvic Scoreni tăierea ilicită de arbori de către localnicii satului Condriţa - Zacuţelu Dumitru, Daşchevici Nicolae şi Zacuţelu Vadim care se aflau cu două trăsuri cu tracţiune animală, acţionând toţi patru faţă de ultimii cu intenţie unică de a-i intimida şi pedepsi pentru respectivul fapt ilicit, pe neaşteptate şi fără careva somaţii, utilizând toţi armele prin efectuarea de împuşcături în aer, s-au năpustit violent asupra lui Zacuţelu Dumitru şi Zacuţelu Vadim precum şi a lui Daşchevici Nicolae, timp în care fără necesitate i-au doborât pe toţi trei la pământ şi au continuat în glas să-i insulte, umilească precum şi să le aplice celor trei multiple lovituri cu armele, pumnii şi picioarele în diferite regiuni ale corpului..."*[5].

Având în vedere cadrul legal aplicabil, inclusiv prevederile Legii nr. 283-XV din 04.07.2003 *„Cu privire la activitatea particulară de detectiv și de pază"*, precum și interpretările jurisprudențiale relevante (ex. Decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 27 septembrie 2019, dosarul nr. 1a-115819), se constată că următoarele categorii profesionale — profesorul, inspectorul ecologic, angajații serviciului operativ din cadrul organizațiilor de pază și pădurarul — pot fi calificați drept persoane care acționează cu titlu oficial, întrunind astfel condiția de *subiect special* al infracțiunii prevăzute de art. 166[1] din Codul penal al Republicii Moldova.

Se menționează că această calitate derivă din natura atribuțiilor exercitate în cadrul funcțiilor publice sau în contextul unor activități delegate de autoritățile publice, atribuții care implică exercițiul autorității de stat sau exercitarea unui control oficial asupra altor persoane. Astfel, asemenea persoane pot răspunde penal în calitate de

subiecți activi ai infracțiunii de tortură, în conformitate cu prevederile art. 166[1] Cod penal, indiferent dacă sunt angajate direct de stat sau acționează în baza unei delegări sau împuterniciri oficiale.

Concluzii și recomandări

Ca rezultat al studiului efectuat, redăm *infra* următoarele recomandări:

1. În baza cadrului normativ și a jurisprudenței analizate, se constată că pot fi considerați subiecți speciali ai infracțiunii de tortură, tratament inuman sau degradant (art. 166[1] Cod penal al Republicii Moldova), persoanele care acționează cu titlu oficial, chiar dacă nu dețin în mod formal o funcție publică, dar îndeplinesc atribuții de autoritate publică sau exercită control asupra altor persoane în contextul unor împuterniciri oficiale.
2. Analiza deciziilor instanțelor naționale relevă existența unei practici neuniforme în ceea ce privește calificarea profesorilor, pădurarilor sau agenților de pază drept subiecți ai infracțiunii de tortură. În timp ce unele decizii confirmă această calitate, altele o resping, generând o incertitudine juridică incompatibilă cu principiul legalității.
3. Pentru a evita încălcarea acestor principii de către subiecții oficiali de aplicare în concret a legii penale, este necesară excluderea sintagmei *„de o persoană cu funcție de răspundere”* art. 166[1] alin. (4) lit. e) și alin. (2) lit. e) din Codul penal. Clarificarea raportului dintre „*persoană publică*” și „*persoană cu funcție de răspundere*”.
4. Recunoașterea expresă, în lege, a calității de subiect special pentru anumite categorii profesionale. Este necesară includerea expresă a cadrelor didactice, pădurarilor, agenților de pază și inspectorilor ecologici, ca subiecți speciali ai art. 166[1] din Codul penal, atunci când exercită atribuții cu caracter oficial sau autoritate de stat.
5. Până la clarificarea legislativă, se recomandă instanțelor să aplice interpretarea cea mai favorabilă inculpatului în caz de dubiu (conform principiului *in dubio mitius*), evitând calificări forțate ale subiectului infracțiunii pe baza unor concepte neclare sau extinse nejustificat.

Referințe bibliografice

1. Decizia Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova din 18.11.2020. Dosarul nr. 1ra-1378/2020. http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=17477
2. Decizia Colegiului penal lărgit al Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova din 31.07.2018. Dosarul nr. 1ra-1266/2018. http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=11726
3. Decizia Plenului Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție din 03 februarie 2022 Dosarul nr. 4-1ril-3/202. https://jurisprudenta.csj.md/search_interes_lege.php?id=19

4. Decizia Colegiului Penal al Curții de Apel Chișinău din 10 aprilie 2024, în Dosarul nr. 1a-2067/22. https://cac.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/YzQ0YjgxNTMtNGIwZC00YzU3LWJjOGQtOTAyNDI2YzlmNDZk
5. Decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 27 septembrie 2019, în dosarul nr. 1a-1158/19. https://cac.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/NjAwYjU1NjEtNDczZS00ZTNiLThiZGQtMGU1YWY2MjNjMjRm
6. Codul penal al Republicii Moldova. Nr. 985 din 18 aprilie 2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldov, 2002, nr. 128-129.* În vigoare din 13 septembrie 2002.
7. P. Ruslan, Teză de doctor, cu tema „*subiectul infracțiunilor prevăzute în capitolele XV și XVI din partea specială a codului penal*", 2013.
8. Sentința Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani din 14 iunie 2024, în dosarul nr. 1-1963/2021. https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/NjdmMmFjNTgtMGFkOS00MmI4LWE2N2MtYzY2NzI5NzcwZjdl
9. Speța *Grzelak împotriva Poloniei,* Hotărâre CtEDO din 22 noiembrie 2010. https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-99384 Speța *Ilbeyi Kemaloglu și Marriye Kemaloglu împotriva Turciei,* Hotărâre CtEDO din 10 aprilie 2012, https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-110253\
10. Speța *V.K. împotriva Rusiei,* Hotărâre CtEDO din 07 iunie 2017*,* https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-171778